Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 8ης Δεκεμβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Υπηρεσίες παρεχόμενες από τους procuradores de los Tribunales — Πίνακας αμοιβών — Δικαστήρια — Μη ύπαρξη δυνατότητας παρεκκλίσεων»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-532/15 και C-538/15,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας, Ισπανία) και το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot, Ισπανία) με αποφάσεις της 22ας και της 18ης Σεπτεμβρίου 2015, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 9 και 15 Οκτωβρίου 2015, αντιστοίχως, στις δίκες

Eurosaneamientos SL,

Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano,

UTE PTR Acciona Infraestructuras SA

κατά

ArcelorMittal Zaragoza SA,

παρισταμένου του:

Consejo General de Procuradores de España (C-532/15),

και

Francesc de Bolós Pi

κατά

Urbaser SA (C-538/15),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev και S. Rodin (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: X. Lopez Bancalari, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Σεπτεμβρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Eurosaneamientos SL, εκπροσωπούμενη από τους J. Garcia-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto και A. Rada Pumariño, abogados, καθώς και από τον J. Issern Longares, procurador,

— ο F. Bolós Pi, παριστάμενος αυτοπροσώπως, procurador, καθώς και εκπροσωπούμενος από τους J. García-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto και A. Figueras Sabater, abogados,

— η Urbaser SA, εκπροσωπούμενη από τους J. Badía Armengol και L. Ruz Gutiérrez, abogados, καθώς και από τον J. Pons Arau, procurador,

— το Consejo General de Procuradores de España, εκπροσωπούμενο από τους A. Guerrero Righetto και J. García-Gallardo Gil-Fournier, abogados, καθώς και από τον J. Estévez Fernández-Novoa, procurador,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις S. Centeno Huerta και M. García-Valdecasas Dorrego,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman, M. de Ree και C. Schillemans,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη C. Pesendorfer,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Τσερέπα-Lacombe καθώς και από τους C. Urraca Caviedes και J. Rius,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, των άρθρων 56 και 101 ΣΛΕΕ, του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και των άρθρων 4 και 15 της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο διαφορών μεταξύ των Eurosaneamientos SL, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano και UTE PTR Acciona Infraestructuras SA και της ArcelorMittal Zaragoza SA, αφενός, και του Francesc de Bolós Pi και της Urbaser SA, αφετέρου, σχετικά με τις αμοιβές των procuradores de los Tribunales (δικολάβοι, στο εξής: procuradores).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 4, σημείο 8, της οδηγίας 2006/123 έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:

[…]

8) ως "επιτακτικοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος" νοούνται οι λόγοι που αναγνωρίζονται ως τέτοιοι στη νομολογία του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των ακόλουθων λόγων: δημόσια τάξη· δημόσια ασφάλεια· δημόσια υγεία· προστασία της χρηματοοικονομικής ισορροπίας του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων· προστασία των καταναλωτών, των αποδεκτών υπηρεσιών και των εργαζομένων· δικαιοσύνη των εμπορικών συναλλαγών· καταπολέμηση της απάτης· προστασία του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένου του αστικού περιβάλλοντος· υγεία των ζώων· διανοητική ιδιοκτησία· διατήρηση της εθνικής ιστορικής και καλλιτεχνικής κληρονομιάς· στόχοι κοινωνικής πολιτικής και στόχοι πολιτιστικής πολιτικής·

[…]».

4 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', και παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«2. Τα κράτη μέλη εξετάζουν κατά πόσον τα νομικά τους συστήματα εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών ή την άσκησή της από την τήρηση των ακόλουθων απαιτήσεων που δεν εισάγουν διακρίσεις:

[…]

ζ) υποχρεωτικές ελάχιστες ή/και ανώτερες τιμές, με τις οποίες οφείλει να συμμορφώνεται ο πάροχος·

[…]

3. Τα κράτη μέλη ελέγχουν εάν οι απαιτήσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2 πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) μη εισαγωγή διακρίσεων: οι απαιτήσεις δεν πρέπει να εισάγουν άμεσα ή έμμεσα διακρίσεις ανάλογα με την ιθαγένεια ή, όσον αφορά τις επιχειρήσεις, ανάλογα με την έδρα τους·

β) αναγκαιότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να δικαιολογούνται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος·

γ) αναλογικότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου και να μην υπερβαίνουν το όριο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου, το ίδιο δε αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιτευχθεί με άλλα λιγότερο περιοριστικά μέτρα.

[…]»

Το ισπανικό δίκαιο

5 Το λειτούργημα του procurador de los Tribunales (δικολάβος, στο εξής: procurador) διέπεται, κυρίως, από τον Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (οργανικό νόμο 6/1985 περί δικαστικής εξουσίας), της 1ης Ιουλίου 1985 (*BOE* 157, της 2ας Ιουλίου 1985), και η παράστασή τους ενώπιον των δικαστηρίων

διέπεται από τον Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (νόμο 1/2000 περί πολιτικής δικονομίας), της 7ης Ιανουαρίου 2000 (*BOE* 7, της 8ης Ιανουαρίου 2000, στο εξής: κώδικας πολιτικής δικονομίας). Το λειτούργημα του procurador έγκειται ουσιαστικώς στην εκπροσώπηση των διαδίκων κατά τη δίκη και στην αποτελεσματική συνεργασία με τα δικαιοδοτικά όργανα προς διευκόλυνση της ορθής διεξαγωγής της διαδικασίας. Τα καθήκοντα αυτά είναι διαφορετικά και ασύμβατα με τα καθήκοντα των δικηγόρων.

6 Το άρθρο 242, παράγραφος 4, του κώδικα πολιτικής δικονομίας ορίζει τα εξής:

«Οι καθοριζόμενες βάσει πίνακα αμοιβές των δημόσιων λειτουργών, των procuradores και των επαγγελματιών ρυθμίζονται από τους εν λόγω πίνακες αμοιβών.»

7 Το Real Decreto nº 1373/2003 por el que se aprueba el arancel de derechos de los procuradores de los tribunales (βασιλικό διάταγμα 1373/2003 για την έγκριση του πίνακα αμοιβών των procuradores), της 7ης Νοεμβρίου 2003 (*BOE* 278, της 20ής Νοεμβρίου 2003), όπως τροποποιήθηκε με το Real Decreto 1/2006 (βασιλικό διάταγμα 1/2006), της 13ης Ιανουαρίου 2006 (*BOE* 24, της 28ης Ιανουαρίου 2006, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 1373/2003), επιβάλλει ως αμοιβή των procuradores ένα προκαθορισμένο υποχρεωτικό ποσό, το οποίο μπορεί να τύχει διαπραγματεύσεως μεταξύ του procurador και του πελάτη του, αλλά δεν μπορεί να αυξηθεί ή μειωθεί πέραν του 12 % της αμοιβής και καθορίζει το μέγιστο όριο αμοιβής ανά υπόθεση σε συνάρτηση με την αξία του αντικειμένου της διαφοράς. Κατόπιν των νομοθετικών τροποποιήσεων που επήλθαν κατά τη διάρκεια του 2010, το συνολικό μέγιστο όριο της αμοιβής που μπορεί να εισπράξει procurador στην ίδια υπόθεση, για την ίδια πράξη ή στην ίδια διαδικασία, ανέρχεται σε 300 000 ευρώ.

8 Η οδηγία 2006/123 μεταφέρθηκε στο ισπανικό δίκαιο με τον Ley 17/2009 sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio (νόμο 17/2009 σχετικά με τη ρύθμιση της ελεύθερης προσβάσεως σε δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών και την άσκησή τους), της 23ης Νοεμβρίου 2009 (*BOE* 283, της 24ης Νοεμβρίου 2009).

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Υπόθεση C-532/15

9 Μετά το πέρας ένδικης διαδικασίας περί εξωσυμβατικής ευθύνης μεταξύ των Eurosaneamientos, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano και UTE PTR Acciona Infraestructuras (στο εξής: Eurosaneamientos κ.λπ.), αφενός, και της ArcelorMittal Zaragoza, αφετέρου, η ArcelorMittal Zaragoza καταδικάστηκε στα δικαστικά έξοδα. Κατόπιν αιτήσεως των Eurosaneamientos κ.λπ., ο γραμματέας του Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακού δικαστηρίου της Σαραγόσας) προέβη σε καθορισμό των δικαστικών εξόδων.

10 Η ArcelorMittal Zaragoza αμφισβήτησε τον ως άνω καθορισμό προβάλλοντας ότι η αμοιβή του procurador των Eurosaneamientos κ.λπ. δεν δικαιολογούνταν και ότι η αμοιβή του δικηγόρου των εταιριών αυτών δεν δικαιολογούνταν και ήταν υπερβολική. Ο γραμματέας του Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακού δικαστηρίου της Σαραγόσας) μείωσε τα δικαστικά έξοδα στο ποσό των 17 558,70 ευρώ, περιλαμβανομένου του φόρου προστιθεμένης αξίας (ΦΠΑ), ως αμοιβή δικηγόρου, και στο ποσό των 2 793,56 ευρώ, περιλαμβανομένου του ΦΠΑ, ως αμοιβή των procuradores.

11 Οι Eurosaneamientos κ.λπ. υπέβαλαν αίτηση αναθεωρήσεως κατά της αποφάσεως του γραμματέα ενώπιον του Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακού δικαστηρίου της Σαραγόσας).

12 Στις 12 Φεβρουαρίου 2015 το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε τρεις διατάξεις περί καθορισμού των δικαστικών εξόδων με τις οποίες απορρίφθηκαν οι αιτιάσεις των Eurosaneamientos κ.λπ. καθόσον αφορούσαν τις αμοιβές των δικηγόρων και κάλεσε τους διαδίκους να διατυπώσουν τη γνώμη τους επί της κινήσεως της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ όσον αφορά τα απτόμενα των υπηρεσιών των procuradores δικαστικά έξοδα, ειδικότερα τον πίνακα αμοιβών που καθορίζει το ύψος των εν λόγω εξόδων.

13 Το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας) εκφράζει αμφιβολίες περί του κατά πόσον το σύστημα αμοιβών των procuradores στην Ισπανία συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο αυτό παρατηρεί ότι από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 19ης Φεβρουαρίου 2002, Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97), καθώς και της 5ης Δεκεμβρίου 2006, Cipolla κ.λπ. (C-94/04 και C-202/04, EU:C:2006:758), φαίνεται να προκύπτει ότι οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η μη ύπαρξη αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς είναι, πρώτον, η μη παραίτηση του Δημοσίου από την άσκηση της εξουσίας του προς λήψη αποφάσεων ή από τον έλεγχο εφαρμογής του επίμαχου πίνακα αμοιβών και, δεύτερον, η δυνατότητα των δικαστηρίων, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τα καθορισθέντα ανώτατα και κατώτατα όρια αμοιβών.

14 Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι ο δικαστικός έλεγχος περιορίζεται στην αυστηρή εφαρμογή του πίνακα αμοιβών που καθορίζει το βασιλικό διάταγμα 1373/2003, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με προσηκόντως αιτιολογημένη απόφαση, παρεκκλίσεως από τον εν λόγω πίνακα αμοιβών ή ελέγχου της αναλογικότητας του ζητηθέντος ποσού προς την παρασχεθείσα υπηρεσία. Παρατηρεί, επίσης, ότι από τη νομολογία του Tribunal Constitucional (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ισπανία) προκύπτει ότι η αναπροσαρμογή των αμοιβών των procuradores από τα εθνικά δικαστήρια συνιστά ερμηνεία του εθνικού δικαίου contra legem.

15 Εξάλλου, το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας) διερωτάται, λαμβανομένου υπόψη ότι απόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις έννοιες του «επιτακτικού λόγου γενικού συμφέροντος», της «αναγκαιότητας» και της «αναλογικότητας» της οδηγίας 2006/123, αν τα εθνικά δικαστήρια έχουν την εξουσία να ελέγχουν, στην περίπτωση κατά την οποία κρατικό ρυθμιστικό πλαίσιο καθορίζει τον πίνακα αμοιβών των υπηρεσιών και περιλαμβάνει σιωπηρή δήλωση ως προς την ύπαρξη επιτακτικού λόγου γενικού συμφέροντος, αν ο περιορισμός αυτός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δικαιολογείται από το γενικό συμφέρον. Εάν δεν συντρέχει τέτοιος δικαιολογητικός λόγος, το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας) διερωτάται, επίσης, αν τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να μην εφαρμόζουν τον ως άνω πίνακα αμοιβών ή να αναπροσαρμόζουν τα περιλαμβανόμενα σε αυτόν ποσά, καίτοι από τη νομολογία του Tribunal Constitucional (Συνταγματικού Δικαστηρίου) προκύπτει ότι σχετική απόφαση των εθνικών δικαστηρίων συνιστά ερμηνεία contra legem.

16 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο υποχρεωτικός καθορισμός της τιμής ορισμένων υπηρεσιών, ανεξαρτήτως της πράγματι εκτελεσθείσας εργασίας και των τυχόν ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως πέραν της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς, μπορεί να στοιχειοθετεί προσβολή του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη κατά την έννοια του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), και του άρθρου 47 του Χάρτη, καθόσον, μέσω του καθορισμού των δικαστικών εξόδων, μπορεί να επιβληθούν σε έναν διάδικο προκαθορισμένα έξοδα, χωρίς δυνατότητα διασφαλίσεως ότι τα έξοδα αυτά είναι αναλογικά ή δικαιολογημένα, πράγμα το οποίο συνιστά ενδεχομένως πραγματικό εμπόδιο στην άσκηση αγωγής με αβέβαιη ή αμφισβητούμενη έκβαση.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνάδει με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ η ύπαρξη κανόνα δικαίου θεσπισθέντος από το κράτος, ο οποίος επιβάλλει τον έλεγχο του κράτους επί του καθορισμού της αμοιβής του procurador, υποδεικνύοντας μέσω κανονιστικής ρυθμίσεως το ακριβές και υποχρεωτικό ύψος της και αναθέτοντας στα δικαιοδοτικά όργανα, ιδίως σε περίπτωση καταδίκης στην καταβολή των δικαστικών εξόδων, τον επακόλουθο έλεγχό της σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση καθορισμού των δικαστικών εξόδων, καίτοι ο εν λόγω έλεγχος περιορίζεται στην επαλήθευση της αυστηρής εφαρμογής του πίνακα αμοιβών, χωρίς δυνατότητα παρεκκλίσεως, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μέσω προσηκόντως αιτιολογημένης αποφάσεως, από τα όρια που προβλέπονται στη ρύθμιση για τον πίνακα αμοιβών;

2) Επιτρέπει η πραγματοποιηθείσα από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης οριοθέτηση των εννοιών “επιτακτικοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος”, “αναλογικότητα” και “αναγκαιότητα”, των άρθρων 4 και 15 της οδηγίας 2006/123 στα εθνικά δικαστήρια, σε περιπτώσεις στις οποίες υφίσταται κρατικό ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο καθορίζει τις τιμές των υπηρεσιών και περιλαμβάνει σιωπηρή δήλωση, εάν δεν υπάρχει σαφής διάταξη στην εθνική νομοθεσία μεταφοράς, σχετικά με την ύπαρξη επιτακτικού λόγου δημοσίου συμφέροντος, καίτοι τούτο ουδόλως προκύπτει από την εξέταση της ως άνω νομοθεσίας υπό το πρίσμα της νομολογίας της Ένωσης, να εκτιμούν ότι σε συγκεκριμένη περίπτωση υφίσταται περιορισμός μη δικαιολογούμενος από το γενικό συμφέρον και, ως εκ τούτου, να μην εφαρμόζουν ή να αναπροσαρμόζουν τη σχετική με τις αμοιβές των procuradores ρύθμιση;

3) Προσκρούει η θέσπιση κανόνα δικαίου με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο;»

Υπόθεση C-538/15

18 Ο F. de Bolós Pi, Ισπανός procurador, άσκησε αγωγή κατά της Urbaser, ζητώντας την καταβολή ποσού 66 912,73 ευρώ νομιμοτόκως, καθώς και τα δικαστικά έξοδα, ως επαγγελματική αμοιβή για την παράστασή του σε δύο ένδικες διοικητικές διαφορές στις οποίες διάδικος ήταν η Urbaser.

19 Η Urbaser διατείνεται ότι η αμοιβή την οποία αξιώνει ο F. de Bolós Pi είναι υπερβολική λόγω του δυσανάλογου χαρακτήρα της σε σχέση με τον φόρτο εργασίας του στο πλαίσιο των ως άνω υποθέσεων, δεδομένου ότι ο F. de Bolós Pi υπέβαλε απλώς εννέα υπομνήματα στη μία περίπτωση και τρία στην άλλη. Περαιτέρω, η Urbaser θεωρεί ότι τα δικαστήρια πρέπει να μπορούν να καθορίζουν τις αμοιβές ανάλογα προς την εκτελεσθείσα εργασία, καθόσον ο καθορισμός της αμοιβής μόνον βάσει της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς κατά το βασιλικό διάταγμα 1373/2013 παραβιάζει την αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ καθώς και την οδηγία 2006/123, πράγμα το οποίο δικαιολογεί την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου.

20 Η Urbaser ισχυρίζεται επίσης ότι υφίστατο σιωπηρή συμφωνία μεταξύ των μερών κατά την οποία η αμοιβή του procurador περιοριζόταν σε 2 000 ευρώ. Εντούτοις, κατά την Urbaser, ο F. de Bolós Pi αποφάσισε να μην τηρήσει την ως άνω συμφωνία, πράγμα το οποίο επιβεβαίωσε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ο δικηγόρος που ανέλαβε τις υποθέσεις στο πλαίσιο των οποίων ζητείται η αμοιβή του procurador.

21 Με διάταξη της 23ης Ιουλίου 2015, το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot) κάλεσε τους διαδίκους να υποβάλουν παρατηρήσεις επί του ενδεχομένου υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου.

22 Όπως το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας), το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot) προβληματίζεται, πρώτον, περί του συμβατού του βασιλικού διατάγματος 1373/2003 με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου. Μεταξύ άλλων, το δικαστήριο αυτό παρατηρεί ότι το άρθρο 245, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας δεν επιτρέπει στα εθνικά δικαστήρια να παρεκκλίνουν από τα όρια που έχουν καθοριστεί στον θεσπισθέντα με το ως άνω βασιλικό διάταγμα πίνακα αμοιβών. Δεύτερον, το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot) εκφράζει αμφιβολίες κατά πόσον το εν λόγω βασιλικό διάταγμα συνάδει με την οδηγία 2006/123 η οποία προβλέπει ότι οι ελάχιστες τιμές για την παροχή υπηρεσιών δεν μπορούν να εφαρμόζονται, εκτός εάν απαιτείται, και ότι πρέπει να δικαιολογούνται από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος και να είναι αναλογικές. Τρίτον, το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι η μη ύπαρξη δυνατότητας αμφισβητήσεως των ποσών που καθορίζονται στον ως άνω πίνακα αμοιβών για τον λόγο ότι είναι δυσανάλογα, υπερβολικά ή μη προσήκοντα για την εκτελεσθείσα εργασία μπορεί να θεωρηθεί ασύμβατη προς την ΕΣΔΑ, ήτοι προς το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνάδει με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΣΛΕΕ και το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, κανονιστική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 1373/2003 που θεσπίζει πίνακα αμοιβών των procuradores, κατά την οποία η αύξηση ή η μείωση του κατώτατου ορίου της αμοιβής τους δεν μπορεί να υπερβεί το 12 % της αμοιβής, όταν οι αρχές του κράτους, περιλαμβανομένων των δικαστηρίων του, δεν μπορούν να παρεκκλίνουν από εν λόγω κατώτατα όρια αμοιβών ούτε όταν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις;

2) Προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα παρεκκλίσεως από την εφαρμογή των ελάχιστων ορίων του επίμαχου πίνακα αμοιβών, μπορεί να θεωρηθεί εξαιρετική περίσταση η σημαντική δυσαναλογία μεταξύ της πράγματι εκτελεσθείσας εργασίας και του ύψους της αμοιβής που προκύπτει από την εφαρμογή του πίνακα αμοιβών;

3) Συνάδει το βασιλικό διάταγμα 1373/2003 με το άρθρο 56 ΣΛΕΕ;

4) Πληροί το εν λόγω βασιλικό διάταγμα τις απαιτήσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας τις οποίες θέτει το άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας 2006/123;

5) Εμπίπτει στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ το δικαίωμα αποτελεσματικής αμφισβητήσεως της αμοιβής του procurador όταν είναι δυσανάλογα υψηλή και δεν αντιστοιχεί στην πράγματι εκτελεσθείσα εργασία;»

24 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 5ης Νοεμβρίου 2015, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-532/15 και C-538/15 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

25 Το Consejo General de Procuradores de España (γενικό συμβούλιο των procuradores της Ισπανίας) προβάλλει ένσταση απαραδέκτου των δύο προδικαστικών παραπομπών, ενώ η Ισπανική Κυβέρνηση και ο F. de Bolós Pi προβάλλουν ένσταση απαραδέκτου της προδικαστικής παραπομπής στην υπόθεση C-538/15, για τον λόγο ότι, κατ' ουσίαν, λαμβανομένου υπόψη του εθνικού δικαίου, για την επίλυση

των διαφορών των κύριων δικών δεν απαιτείται η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης. Όσον αφορά την υπόθεση C-532/15, μόνον στα εθνικά δικαστήρια απόκειται να αποφανθούν επί της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας. Όσον αφορά την υπόθεση C-538/15, οι διατάξεις του βασιλικού διατάγματος 1373/2003, για τις οποίες κάνει λόγο το αιτούν δικαστήριο, δεν τυγχάνουν εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης διότι αυτή διέπεται αποκλειστικώς από τη συναφθείσα μεταξύ του procurador και του πελάτη του σύμβαση.

26 Κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με το οποίο το Δικαστήριο τους παρέχει τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (βλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της αποφάσεως την οποία πρόκειται να εκδώσει, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται καταρχήν να απαντήσει (βλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 Ως εκ τούτου, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα τα οποία υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, υποβάλλονται λυσιτελώς κατά τεκμήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (βλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

29 Εν προκειμένω, από την ενώπιον του Δικαστηρίου προσκομισθείσα δικογραφία δεν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς.

Επί της ουσίας

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

30 Εισαγωγικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., συναφώς, απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Στο πλαίσιο των υπό κρίση προδικαστικών παραπομπών πρέπει να γίνει χρήση της δυνατότητας αυτής.

Επί του πρώτου ερωτήματος στην υπόθεση C-532/15 και επί του πρώτου και δεύτερου ερωτήματος στην υπόθεση C-538/15

32 Με το πρώτο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 και με το πρώτο και δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι αποκλείει εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά την οποία οι αμοιβές των procuradores καθορίζονται βάσει πίνακα και δεν μπορούν να αυξηθούν ή να μειωθούν πέραν του 12 % της αμοιβής, τα δε εθνικά δικαστήρια ελέγχουν μόνον την αυστηρή εφαρμογή του πίνακα αυτού, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τα καθορισθέντα στον εν λόγω πίνακα αμοιβών όρια.

33 Εισαγωγικώς, αντιθέτως προς τα επιχειρήματα των Eurosaneamientos κ.λπ., του Consejo General de Procuradores de España (γενικού συμβουλίου των procuradores της Ισπανίας) και της Αυστριακής Κυβερνήσεως, επισημαίνεται ότι οι καθορισθείσες με το βασιλικό διάταγμα 1373/2003 αμοιβές, οι οποίες ισχύουν για το σύνολο της επικράτειας ενός κράτους μέλους, δύνανται να επηρεάσουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ (βλ., συναφώς, διάταξη της 5ης Μαΐου 2008, Hospital Consulting κ.λπ., C-386/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:256, σκέψη 18 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 Καίτοι είναι αληθές ότι τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ ρυθμίζουν αποκλειστικά τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και δεν αφορούν τα θεσπιζόμενα από τα κράτη μέλη νομοθετικά ή κανονιστικά μέτρα, εντούτοις, τα άρθρα αυτά, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, το οποίο θεσπίζει υποχρέωση συνεργασίας, επιβάλλουν στα κράτη μέλη να μη λαμβάνουν ή διατηρούν σε ισχύ μέτρα, ακόμη και νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως, δυνάμενα να πλήξουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των εφαρμοστέων επί των επιχειρήσεων κανόνων ανταγωνισμού (βλ., συναφώς, διάταξη της 5ης Μαΐου 2008, Hospital Consulting κ.λπ., C-386/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:256, σκέψη 19 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Κατά πάγια νομολογία, συντρέχει παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ οσάκις κράτος μέλος είτε επιβάλλει ή ευνοεί τη σύναψη συμπράξεων αντιθέτων προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ή ενισχύει τα αποτελέσματα τέτοιων συμπράξεων, είτε αφαιρεί από τη δική του κανονιστική ρύθμιση τον κρατικό της χαρακτήρα, μεταβιβάζοντας σε ιδιώτες την ευθύνη λήψεως αποφάσεων περί παρεμβάσεως σε οικονομικά θέματα (βλ. απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2006, Cipolla κ.λπ., C-94/04 και C-202/04, EU:C:2006:758, σκέψη 47 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Για να εξακριβωθεί αν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης νομοθεσία διατηρεί τον κρατικό της χαρακτήρα, πρέπει να εξεταστεί αν το Βασίλειο της Ισπανίας ανέθεσε την κατάρτιση του πίνακα αμοιβών των procuradores σε ιδιωτικούς φορείς, εν προκειμένω στους επαγγελματικούς συλλόγους των procuradores, αφενός (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 19ης Φεβρουαρίου 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, σκέψη 36· της 5ης Δεκεμβρίου 2006, Cipolla κ.λπ., C-94/04 και C-202/04, EU:C:2006:758, σκέψη 48, καθώς και διάταξη της 5ης Μαΐου 2008, Hospital Consulting κ.λπ., C-386/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:256, σκέψη 21), και αν η εκκαθάριση των αμοιβών των procuradores παραμένει υπό κρατικό έλεγχο, αφετέρου (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 19ης Φεβρουαρίου 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, σκέψη 42· της 5ης Δεκεμβρίου 2006, Cipolla κ.λπ., C-94/04 και C-202/04, EU:C:2006:758, σκέψη 51, καθώς και διάταξη της 5ης Μαΐου 2008, Hospital Consulting κ.λπ., C-386/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:256, σκέψη 24).

37 Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής στην υπόθεση C-532/15 προκύπτει ότι το βασιλικό διάταγμα 1373/2003 αποτελεί κανόνα δικαίου θεσπισθέντα από το κράτος. Εξάλλου, στις γραπτές της παρατηρήσεις, η Ισπανική Κυβέρνηση τονίζει ότι το ως άνω διάταγμα δεν καταρτίστηκε από τους επαγγελματικούς συλλόγους των procuradores, αλλά ότι πρόκειται για κανόνα δικαίου θεσπισθέντα από το ισπανικό Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τη συνήθη διαδικασία θεσπίσεως διαταγμάτων.

38 Επιπλέον, όσον αφορά τη διαδικασία εκκαθαρίσεως των αμοιβών των procuradores, από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι η διαδικασία αυτή εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων. Συναφώς, τα αιτούντα δικαστήρια παρατηρούν ότι ο εθνικός δικαστής δεσμεύεται από τα ποσά που καθορίζονται στο βασιλικό διάταγμα 1373/2003 κατά την εκκαθάριση των αμοιβών και δεν μπορεί ούτε να παρεκκλίνει από τον εν λόγω πίνακα αμοιβών σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ούτε να εξετάζει αν το ποσό της αμοιβής είναι ανάλογο προς την παρασχεθείσα υπηρεσία.

39 Από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει επίσης ότι το βασιλικό διάταγμα 1373/2003 προβλέπει, αφενός, τη δυνατότητα του procurador και του πελάτη του να παρεκκλίνουν του 12 % από τα ποσά των αμοιβών που καθορίζονται στο εν λόγω βασιλικό διάταγμα και, αφετέρου, το συνολικό ανώτατο όριο αμοιβής που μπορεί να εισπράξει ένας procurador στην ίδια υπόθεση. Από τις γραπτές παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως προκύπτει ότι το εν λόγω βασιλικό διάταγμα προβλέπει επίσης τη δυνατότητα παρεκκλίσεως, εξαιρετικώς και κατόπιν δικαστικής αδείας, από τα προβλεπόμενα ανώτατα ποσά, καθώς και το δικαίωμα των πελατών να αμφισβητήσουν στο πλαίσιο της διαδικασίας περί καθορισμού των δικαστικών εξόδων τα άσκοπα, προαιρετικά, περιττά ή μη επιτρεπόμενα κατά νόμον έξοδα, καθώς και τις αμοιβές οι οποίες δεν προέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς.

40 Υπό τις συνθήκες αυτές, βάσει του γεγονότος και μόνον ότι τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται, κατά τη διαδικασία εκκαθαρίσεως των αμοιβών των procuradores, να τηρούν τις διατάξεις εθνικής ρυθμίσεως, καταρτισθείσας και θεσπισθείσας από το εν λόγω κράτος μέλος κατά τη συνήθη κανονιστική διαδικασία, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Βασίλειο της Ισπανίας ότι ανέθεσε την εξουσία θεσπίσεως της νομοθεσίας αυτής ή την εφαρμογή της στους επαγγελματικούς συλλόγους των procuradores.

41 Για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 37 έως 39 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί να προσαφθεί στο ως άνω κράτος μέλος ούτε ότι επιβάλλει ή ευνοεί τη σύναψη, από τους επαγγελματικούς συλλόγους των procuradores, συμπράξεων αντιθέτων προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ή ότι ενισχύει τα αποτελέσματα τέτοιων συμπράξεων, είτε ακόμη ότι επιβάλλει ή ενισχύει καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως αντίθετες προς το άρθρο 102 ΣΛΕΕ ή ότι ενισχύει τα αποτελέσματα τέτοιων καταχρήσεων (βλ., συναφώς, διάταξη της 5ης Μαΐου 2008, Hospital Consulting κ.λπ., C-386/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:256, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο πρώτο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 και στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά την οποία οι αμοιβές των procuradores καθορίζονται βάσει πίνακα και δεν μπορούν να αυξηθούν ή να μειωθούν πέραν του 12 % της αμοιβής, τα δε δικαστήρια εξακριβώνουν μόνον την αυστηρή εφαρμογή του πίνακα αυτού, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τα καθορισθέντα στον πίνακα αυτό όρια.

Επί του δεύτερου ερωτήματος στην υπόθεση C-532/15 και επί του τρίτου και τέταρτου ερωτήματος στην υπόθεση C-538/15

43 Με το δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 και με το τρίτο και τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 56 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αποκλείει εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθόσον τα εθνικά δικαστήρια κρίνουν ότι δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος κατά το άρθρο 4, σημείο 8, της οδηγίας 2006/123 και δεν πληροί τις προϋποθέσεις αναλογικότητας και αναγκαιότητας κατά το άρθρο 15, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', και παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής.

44 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο είναι δυνατή, μεταξύ άλλων, μόνον οσάκις προκύπτει προδήλως ότι η διάταξη του δικαίου της Ένωσης την οποία καλείται να ερμηνεύσει το Δικαστήριο δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής (βλ. διάταξη της 12ης Μαΐου 2016, Security Service κ.λπ., C-692/15 έως C-694/15, EU:C:2016:344, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

45 Συναφώς, καθόσον οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν το συμβατόν της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης νομοθεσίας με τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή σε καταστάσεις των οποίων όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνου κράτους μέλους (βλ., συναφώς, διάταξη της 12ης Μαΐου 2016, Security Service κ.λπ., C-692/15 έως C-694/15, EU:C:2016:344, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, σκέψη 47).

46 Το Δικαστήριο έκρινε ότι τα συγκεκριμένα στοιχεία βάσει των οποίων στοιχειοθετείται σχέση μεταξύ των άρθρων της ΣΛΕΕ περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών και του αντικειμένου ή των περιστάσεων διαφοράς της οποίας όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό του οικείου κράτους μέλους πρέπει να προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής (βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, σκέψη 54).

47 Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο καταστάσεως της οποίας όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνον κράτους μέλους, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να επισημάνει στο Δικαστήριο, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, τους λόγους για τους οποίους η ενώπιόν του εκκρεμής διαφορά, παρά τον αμιγώς εσωτερικής φύσεως χαρακτήρα της, παρουσιάζει ορισμένο σύνδεσμο με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης περί των θεμελιωδών ελευθεριών, πράγμα το οποίο καθιστά τη ζητούμενη προδικαστική ερμηνεία απαραίτητη προς επίλυση της διαφοράς αυτής (βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, σκέψη 55]).

48 Ωστόσο, ουδαμώς προκύπτει από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως ότι υφίστανται στοιχεία απτόμενα είτε των διαδίκων στις ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων διαδικασίες, είτε των δραστηριοτήτων των διαδίκων αυτών, τα οποία δεν περιορίζονται στο εσωτερικό του κράτους μέλους αυτού και μόνον. Εξάλλου, τα αιτούντα δικαστήρια δεν αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους οι ενώπιόν τους εκκρεμείς διαφορές, παρά τον αμιγώς εσωτερικής φύσεως χαρακτήρα τους, παρουσιάζουν ορισμένο σύνδεσμο με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης περί των θεμελιωδών ελευθεριών, ο οποίος καθιστά τη ζητούμενη προδικαστική ερμηνεία απαραίτητη προς επίλυση των εν λόγω διαφορών.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτουν συγκεκριμένα στοιχεία αποδεικνύοντα ότι το άρθρο 56 ΣΛΕΕ μπορεί να τύχει εφαρμογής στις περιστάσεις των διαφορών των κυρίων δικών.

50 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 καθώς και στο τρίτο και τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15, τα οποία υποβλήθηκαν από το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας) και το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot), αντιστοίχως.

Επί του τρίτου ερωτήματος στην υπόθεση C-532/15 και του πέμπτου ερωτήματος στην υπόθεση C-538/15

51 Με το τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 και με το πέμπτο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 47 του Χάρτη έχει την έννοια ότι αποκλείει εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία δεν επιτρέπει στους πελάτες να αμφισβητήσουν αποτελεσματικώς την αμοιβή του procurador όταν είναι δυσανάλογη και δεν αντιστοιχεί στην πραγματικά παρασχεθείσα εργασία.

52 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης έχουν εφαρμογή σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, αλλά όχι πέραν των καταστάσεων αυτών. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο έχει ήδη υπενθυμίσει ότι δεν μπορεί να εκτιμά, με γνώμονα τον Χάρτη, τις εθνικές ρυθμίσεις που δεν εντάσσονται στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως, όταν η ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου αυτού, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, οφείλει να παρέχει όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκτίμηση, εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου, της συμβατότητας της κανονιστικής αυτής ρυθμίσεως με τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων τον σεβασμό διασφαλίζει (βλ., συναφώς, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, C-617/10, Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

53 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί εάν οι έννομες καταστάσεις στις υποθέσεις των κύριων δικών εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

54 Στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως, η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση της κύριας δίκης διέπει, γενικώς, ορισμένα δικαστικά τέλη στον τομέα της απονομής της δικαιοσύνης. Δεν αποσκοπεί στην εφαρμογή διατάξεων του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, το δίκαιο της Ένωσης δεν περιλαμβάνει καμία σχετική ειδική ρύθμιση ή πρόσφορη να επηρεάσει την ως άνω εθνική ρύθμιση (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, σκέψη 32).

55 Από τις αποφάσεις περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι το αντικείμενο των διαφορών των κύριων δικών εντάσσεται στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, σκέψεις 28 και 29, καθώς και, συναφώς, διάταξη της 28ης Νοεμβρίου 2013, Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, σκέψη 23).

56 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 και στο πέμπτο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15, τα οποία υποβλήθηκαν από το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας) και το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot), αντιστοίχως.

Επί των δικαστικών εξόδων

57 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά την οποία οι αμοιβές των procuradores καθορίζονται βάσει πίνακα και δεν μπορούν να

αυξηθούν ή να μειωθούν πέραν του 12 % της αμοιβής, τα δε δικαστήρια εξακριβώνουν μόνον την αυστηρή εφαρμογή του πίνακα αυτού, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τα καθορισθέντα στον πίνακα αυτόν όρια.

2) **Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο δεύτερο και τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-532/15 καθώς και στο τρίτο έως πέμπτο ερώτημα στην υπόθεση C-538/15, τα οποία υποβλήθηκαν από το Audiencia Provincial de Zaragoza (περιφερειακό δικαστήριο της Σαραγόσας, Ισπανία) και το Juzgado de Primera Instancia de Olot (πρωτοδικείο του Olot, Ισπανία), αντιστοίχως.**

(υπογραφές)